

AGNIESZKA ŁUKASIK-TURECKA
(Lublin)

JĘZYK PROPAGANDY POLITYCZNEJ. ANALIZA WYPOWIEDZI DONALDA TUSKA

Świadomość istnienia odrębnego sposobu porozumiewania się, właściwego dla sfery politycznej, mimo znacznych zmian w języku polityki w III Rzeczypospolitej Polskiej w porównaniu z nowomową, charakterystyczną dla okresu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, nie uległa osłabieniu. Język propagandy, czy szerzej – polityki, w znacznej mierze odbiega od języka, którym na co dzień się posługujemy. Jak twierdzi jeden z czołowych badaczy języka polityki – Jerzy Bralczyk – w polskim społeczeństwie, aspirującym do miana społeczeństwa obywatelskiego, nadal określenia zawierające słowa „polityka” i „polityczny” często są używane w negatywnych kontekstach¹. Stąd też, jak podkreśla cytowany językoznawca, językowi polityki, odbieranemu jako główna forma uprawiania polityki, zarzuca się wiele wad i traktuje się go jako narzędzie służące manipulacji².

Jeszcze bardziej negatywne konotacje ma słowo „propaganda”. Politycy, publicyści czy ludzie związani z mediami wolą unikać tego terminu. Ze względu na kontrowersje narosłe wokół działań propagandowych samo pojęcie źle kojarzy się nie tylko Polakom. Mimo to, tu zgodzę się z Bogusławą Dobek-Ostrowską,

¹ J. Bralczyk, *O języku propagandy i polityki*, Warszawa 2007, s. 325.

² *Ibidem*, s. 297–298.

konotacje te nie deprecjonują propagandy jako terminu naukowego i oprócz ekwiwalentów tego słowa, takich jak „komunikacja polityczna” czy „perswazja polityczna”, można uznać jego dalszą przydatność dla moich rozważań³.

Język, którym posługujemy się na co dzień, jest prosty, charakteryzuje się niewyszukanym słownictwem. Do porozumiewania się na tak zwanym bytowym poziomie zdaniem językoznawców wystarczy od sześciuset do ośmiuset słów. Jak zauważa Janina Fras, teksty potoczne charakteryzują się występowaniem czasowników w formie osobowej, dzięki czemu wypowiedzi tego rodzaju stają się dynamiczne i obrazowe. W tekstach pisanych z kolei, a zwłaszcza naukowych, o wiele ważniejsze i częstsze są rzeczowniki. Autorka zauważa wśród nich znaczną przewagę rzeczowników abstrakcyjnych nad konkretnymi, nazywającymi realnie istniejące osoby, rzeczy czy wydarzenia. Podkreśla, że na co dzień mówimy, używając właśnie wyrazów konkretnych, a bardzo rzadko abstrakcyjnych. Te z kolei bardzo często są stosowane w tekstach oficjalnych, publicystycznych i propagandowych⁴.

Janina Fras, porównując cechy języka tekstów potocznych i propagandowych, wskazuje na trzy powody zaistnienia trudności ze zrozumieniem tych ostatnich. Należą do nich:

- nadmierna długość i skomplikowana budowa zdań;
- nadmiar rzeczowników, czyli zbytnia nominalizacja;
- użycie zbyt wielu wyrazów abstrakcyjnych i obcych⁵.

Już te trzy powody wystarczają, żeby znacznie utrudnić przeciętnemu odbiorcy odkodowanie tekstu w sposób właściwy. Tym bardziej że autor tekstu propagandowego, perswazyjnego nie będzie ułatwiał odbiorcy zadania. Wspomniana już Janina Fras za Victorem Klempererem podkreśla łatwość dokonania ubez-

³ B. Dobek-Ostrowska, J. Fras, B. Ociepka, *Wstęp* [w:] *Teoria i praktyka propagandy*, red. B. Dobek-Ostrowska, Wrocław 1999, s. 5.

⁴ J. Fras, *Język propagandy politycznej* [w:] *Teoria i praktyka*, s. 87.

⁵ *Ibidem*.

własnowolnienia bezkrytycznego i nieuświadomionego odbiorcy tekstów perswazyjnych. Zauważa jednak, że: „nie znaczy to, że nie istnieje możliwość zachowania niezależności i «władzy sądenia» inna niż przez izolację od mediów, czyli praktycznie jakąś formę odosobnienia. Stwarza ją poznanie mechanizmów perswazji i językowych środków wyrażania ocen i interpretacji. Nie należy także zapominać, że istotą działania perswazyjnego pozostaje jednak możliwość wyboru, a więc istnienie nieskrępowanej woli. Przekonywać odbiorców można jedynie w granicach ich potencjalnej wolności; jeśli bowiem muszą oni postąpić w jedynie dozwolony sposób, wówczas przekonywanie jest zbędne”⁶.

Niniejszy referat ma na celu ukazanie mechanizmów perswazji i środków językowych stosowanych w tekstach premiera Donalda Tuska. Jak podkreśla Janina Fras: „Obserwacja języka środków masowego przekazu z ostatniego półtorawieca pozwala na stwierdzenie, że zmiany w wykorzystaniu możliwości perswazyjnych języka polegały w tym czasie na rezygnacji z wyraźnych nośników perswazji na rzecz środków dyskretnych”⁷. Dyskretnych, a zatem trudniejszych do wykrycia, mniej rzucających się w oczy. Analiza wypowiedzi Donalda Tuska wyraźnie to potwierdza. W porównaniu zaś z nowomową nie wydają się one dla badacza aż tak atrakcyjne.

Dlaczego zatem Donald Tusk? Co przemawia za tym, żeby poddać analizie teksty właśnie tego polityka?

Cytowana już Janina Fras zauważa, że: „przy opisywaniu specyfiki perswazyjności konkretnych tekstów politycznych szczególnie trudne jest zachowanie neutralności badawczej. [...] Pewnym usprawiedliwieniem jest to, że badacz – jak każdy człowiek – podlega powszechnemu mechanizmowi psychologicznemu: zawsze bardziej rażą wykolejenia w tych wypowiedziach, które nie odpowiadają naszym przekonaniom i postawie, niż w tych, które

⁶ *Ibidem*, s. 84.

⁷ *Ibidem*, s. 91.

są zgodne z naszą postawą i przekonaniem. Nie dziwi więc, że te właśnie rażące nas formy językowego zachowania stają się przedmiotem krytycznej analizy, a teksty osób i ugrupowań, z których poglądami się identyfikujemy, uznajemy za wolne od wykolejeń, niemanipulacyjne i poprawne. Z tego powodu w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej zwolennicy ustroju pisali głównie o idealnym modelu lewicowej propagandy i poddawali surowej krytyce «manipulacyjną propagandę państw burżuazyjnych», a przeciwnicy wydawali od lat siedemdziesiątych w drugim obiegu teksty krytykujące ostro oficjalną nowomowę”⁸.

Nie do końca zgadzam się z autorką tej tezy. Myślę, że badacz nad własne sympatie polityczne gotów jest przedłożyć aktualność problemu badawczego (zwłaszcza gdy jest politologiem; historyk może mieć inne priorytety). Atrakcyjniejsze do analizy będą zatem teksty polityka aktualnie sprawującego władzę, niekoniecznie tego, do którego nie czujemy sympatii. To uzasadnia wybór do analizy wypowiedzi Donalda Tuska – polityka, któremu udało się po czterech latach rządów ponownie wygrać wybory oraz znów stworzyć gabinet. Warto przyjrzeć się, co naprawdę kryje język prezesa Rady Ministrów i dlaczego jest tak skuteczny.

Należy w tym miejscu podkreślić za Janiną Fras, że tak naprawdę mówienie o analizie języka konkretnego polityka jest pewnym skrótem myślowym. W rzeczywistości nie analizujemy języka polityki, tylko jego realizację, w tym przypadku określone teksty polityczne konkretnego, wybranego przeze mnie polityka⁹.

Liczba przemówień premiera Donalda Tuska jest duża. Na konferencji prasowej po uroczystości zakończenia budowy Centrum Medycyny Inwazyjnej w Gdańsku jeden z dziennikarzy wytknął premierowi, że podczas poprzedniej kadencji wypowie-

⁸ *Ibidem*, s. 90–91.

⁹ *Ibidem*, s. 90.

dział on publicznie sto dziesięć tysięcy słów¹⁰. Należało zatem dokonać selekcji. Na potrzeby niniejszego artykułu do analizy wybrano przemówienia wygłoszone przez premiera Donalda Tuska w 2011 r. – okresie specyficznym ze względu na kampanię wyborczą przed wyborami do parlamentu.

Celem tekstu propagandowego jest przekonanie odbiorcy do przyjęcia treści przekazywanych przez nadawcę poprzez zjednanie sobie jego przychylności. Chcąc zatem osiągnąć ten cel, należy dobierać wyrazy i wydarzenia budzące skojarzenia pozytywne. W tekstach Donalda Tuska bardzo często zatem pojawiają się takie słowa, jak: „bezpieczeństwo”, „sukces”, „ojczyzna”, „solidarność”, „wspólnota”, „Europa” i „Unia Europejska”. Poniżej podaję przykłady stosowania tego typu słów nacechowanych dodatnio: „I to zadanie w dużej mierze, w decydującej mierze zakończyło się **sukcesem**¹¹”; „Uznaliśmy, że ze względu na **przewidywalność państwa, bezpieczeństwo** emerytów, **bezpieczeństwo** też systemu finansowego¹²”; „będzie też, no, **sprawiedliwszy** i nie będzie wyłomem w tym **solidarnościowym**, powszechnym systemie emerytalnym¹³”; „strategia, która ma pozwolić na zwiększone **bezpieczeństwo** energetyczne, na taką gwarancję

¹⁰ Konferencja prasowa premiera Donalda Tuska po uroczystości zakończenia budowy Centrum Medycyny Inwazyjnej w Gdańsku 16 września 2011 r., <http://www.premier.gov.pl/files/download/5169.pdf>. [dostęp: 4 lutego 2012 r.].

¹¹ Przemówienie premiera Donalda Tuska na temat działań rządu po katastrofie smoleńskiej wygłoszone w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej 19 stycznia 2011 r., http://www.premier.gov.pl/premier/przemowienia/przemowienie_premiera_donalda_6041/ [dostęp: 2 lutego 2012 r.]. Podkreślenia w cytowanych wypowiedziach – A.Ł.-T.

¹² Przemówienie premiera Donalda Tuska podczas debaty na temat rządowych zmian w Otwartych Funduszach Emerytalnych, wygłoszone w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej 16 marca 2011 r., http://www.premier.gov.pl/premier/przemowienia/przemowienie_premiera_donalda_6271/ [dostęp: 2 lutego 2012 r.]

¹³ *Ibidem*.

bezpieczeństwa energetycznego dla przyszłych pokoleń”¹⁴; „ta dyskusja i działania, jakie podjęliśmy, wpisują się w całą strategię **bezpieczeństwa** energetycznego zarówno Europy, jak i Polski”¹⁵; „poczucie **bezpieczeństwa** i nadzieja na przyszłość milionów ludzi”¹⁶. Prezes Rady Ministrów wskazywał także: „zapewniłem o pełnej **solidarności** Polski we wszystkich staraniach, jakie Ukraina uzna za stosowne do podjęcia”¹⁷; „Będziemy pamiętać zarówno o naszej **biało-czerwonej fladze** [...], ale będziemy także pamiętać o tych wszystkich, którzy za **ojczyznę** oddali życie”¹⁸; „jestem w miejscu, które dla Unii Europejskiej i dla wszystkich Europejczyków, którzy poważnie traktują ideę Europy jest czymś szczególnym”¹⁹. Innym razem Donald Tusk mówił: „czym jest so-

¹⁴ Przemówienie premiera Donalda Tuska wygłoszone w rafinerii Grupy LOTOS z okazji uroczystego zakończenia budowy instalacji w ramach Programu 10+ 28 marca 2011 r., http://www.premier.gov.pl/premier/przemowienia/przemowienie_premiera_donalda_6321/ [dostęp: 2 lutego 2012 r.].

¹⁵ Przemówienie premiera Donalda Tuska podczas konferencji poświęconej gazowi łupkowemu wygłoszone w Centrum Nauki Kopernik 29 marca 2011 r., http://www.premier.gov.pl/premier/przemowienia/przemowienie_premiera_donalda_6315/ [dostęp: 2 lutego 2012 r.].

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ Przemówienie premiera Donalda Tuska na V posiedzeniu Polsko-Ukraińskiego Komitetu do spraw Przygotowań i Przeprowadzenia Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej EURO 2012, które odbyło się w Kijowie 13 kwietnia 2011 r., http://www.premier.gov.pl/premier/przemowienia/przemowienie_premiera_donalda_6428/ [dostęp: 3 lutego 2012 r.].

¹⁸ Oświadczenie premiera Donalda Tuska w sprawie śmierci Osamy bin Ladena wygłoszone w Kancelarii Premiera 2 maja 2011 r. http://www.premier.gov.pl/premier/przemowienia/oswiadczenie_premiera_donalda_6500/ [dostęp: 3 lutego 2012 r.].

¹⁹ Wystąpienie premiera Donalda Tuska w Parlamencie Europejskim z okazji objęcia przez Polskę przewodnictwa w Unii Europejskiej 6 listopada 2011 r., http://www.premier.gov.pl/premier/przemowienia/wystapienie_premiera_donalda_t_6980/ [dostęp: 3 lutego 2012 r.].

lidarność w obliczu zagrożenia globalnego”²⁰; „ten polski sukces nie byłby możliwy bez tych wszystkich, którzy tak dużo dają z siebie, a tak mało biorą, tak mało dostają od innych”²¹; „ile pieniędzy z własnych kieszeni przeznaczymy na **wspólnotę**”²²; „Potrzebna jest mocna, demokratyczna legitymacja”²³

W każdym języku, w naszym również, istnieją słowa, które budzą lęk, niechęć, odrazę czy nawet wstręt. Stosując je, mamy na celu wywołanie właśnie takich negatywnych uczuć, zasianie niepokoju w umysłach odbiorców. Użycie wspomnianych wyrazów w tekstach propagandowych często sugeruje stosunek wymawiającego je do oznaczanych zjawisk²⁴. Bardzo często wykorzystywanym przez Donalda Tuska słowem o zabarwieniu negatywnym jest wyraz „kryzys”. Premier odmienia je przez wszystkie przypadki: „najlepszą odpowiedzią na **kryzys finansowy**, albo **kryzys** wywołany zdarzeniami w północnej Afryce”²⁵; „nie ma lepszej, trafniejszej odpowiedzi na **kryzys**”²⁶; „Ja nie mam żadnych wątpliwości, że nie sposób zachować ten stan sprzed **kryzysu**”²⁷.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ Przemówienie premiera Donalda Tuska na I Europejskim Kongresie Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Katowicach 6 października 2011 r., <http://www.premier.gov.pl/files/download/5389.pdf> [dostęp: 4 lutego 2012 r.].

²² Przemówienie premiera Donalda Tuska podczas Konferencji Budżetowej w Brukseli 20 października 2011 r., <http://www.premier.gov.pl/files/download/5478.pdf> [dostęp: 4 lutego 2012 r.].

²³ *Ibidem*.

²⁴ Zob. szerzej: J. Fras, *Język propagandy politycznej*, s. 99–101.

²⁵ Wystąpienie premiera Donalda Tuska w Parlamencie Europejskim z okazji objęcia przez Polskę przewodnictwa w Unii Europejskiej 6 lipca 2011 r.

²⁶ Przemówienie premiera Donalda Tuska podczas Konferencji Budżetowej w Brukseli 20 października 2011 r.

²⁷ Premier Donald Tusk przedstawia w Sejmie informację w sprawie przyszłości Unii Europejskiej 15 grudnia 2011 r., <http://www.premier.gov.pl/files/download/5923.pdf>. [dostęp: 5 lutego 2012 r.].

Inny przykład odwołania się do negatywnych skojarzeń to użycie słowa „szacher-macher”, od razu sugerującego stosunek premiera Donalda Tuska do opisywanego działania. Nie trudno się domyśleć, że owo działanie przypisuje on politykom opozycji: „nie jakieś **szacher-macher** pomiędzy liderami”²⁸.

W propagandzie konfrontacyjnej chętnie wykorzystuje się również figurę wroga. W tekstach prezesa Rady Ministrów przeciwnicy nie są przedstawiani w sposób, w jaki byli opisywani na przykład w nowomowie. Mówi się o nich raczej w kategorii przeciwników politycznych niż wrogów. Donald Tusk najczęściej nie dookreśla ich, używając raczej zwrotów: „ci”, „tych”: „Czy naprawdę **ci**, którzy formułują te absurdalne tezy”²⁹; „Jaki jest prawdziwy cel **tych**, którzy od pierwszych godzin po katastrofie robią wszystko [...], żeby podważyć pozycję polskiego rządu?”³⁰; „**Ci**, którzy tu najgłośniejszą się domagają”³¹; „I **ci**, którzy dzisiaj tak głośno krzyczą, będą tego słuchali w milczeniu, i w skupieniu, i bez satysfakcji”³². Czasem premier używa określenia „politycy opozycji”: „Dzisiaj, kiedy wysłuchuję niektórych **polityków opozycji**”³³.

Jak podkreśla Janina Fras, fundamentalnym warunkiem powodzenia zabiegów o pozyskanie odbiorcy jest przekonanie go o prawdomówności nadawcy i prawdziwości przekazywanych treści³⁴. Aby ten zabieg się udał, pomocne jest używanie słowa „prawda”. Słowo to ma konotacje pozytywne i często występuje w materiałach propagandowych, także w treści wypowiedzi Do-

²⁸ Przemówienie premiera Donalda Tuska po uroczystości zakończenia budowy Centrum Medycyny Inwazyjnej w Gdańsku 16 września 2011 r.

²⁹ Przemówienie premiera Donalda Tuska na temat działań rządu po katastrofie smoleńskiej wygłoszone w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej 19 stycznia 2011 r.

³⁰ *Ibidem*.

³¹ *Ibidem*.

³² *Ibidem*.

³³ *Ibidem*.

³⁴ J. Fras, *Język propagandy politycznej*, s. 94.

nalda Tuska: „Chcę przez to powiedzieć, że materialna **prawda**, fakty dotyczące okoliczności i przyczyn nigdy nie będą zagrożone, jeśli chodzi o pełne ujawnienie”³⁵; „I dla **prawdy** jedyną alternatywą jest kłamstwo”³⁶; „bo kto stchórzy przed **prawdą**, ten może zaprzepaścić wielki wysiłek i Polaków i Rosjan”³⁷; „musi to być zbudowane na **prawdzie**”³⁸. Premier mówił również: „Chcę na koniec podkreślić jeszcze raz: **prawda** [...] będzie właściwie kompletna i przedstawiona opinii publicznej”³⁹; „aby zdobycie **prawdy** na temat okoliczności i przyczyn katastrofy było możliwe”⁴⁰; „na rzecz wygrania **prawdy** o katastrofie smoleńskiej”⁴¹; „wygrać **prawdę** o Smoleńsku”⁴²; „polskich ekspertów, urzędników, funkcjonariuszy, którzy od pierwszych godzin uczestniczyli w wygrywaniu tej **prawdy** o Smoleńsku”⁴³. Innym razem prezes Rady Ministrów używał określeń: „droga dojścia do **prawdy**”⁴⁴; „w tym trudnym procesie dochodzenia do **prawdy**”⁴⁵; „tego typu działania nie są związane z taką wewnętrzną potrzebą wyjaśnienia **prawdy** o katastrofie”⁴⁶; „dla **prawdy** w tej sprawie dużo le-

³⁵ Przemówienie premiera Donalda Tuska po publikacji raportu MAK na temat katastrofy smoleńskiej, wygłoszone w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów 13 stycznia 2011 r., http://www.premier.gov.pl/premier/przemowienia/przemowienie_premiera_donalda_6040/ [dostęp: 2 lutego 2012 r.].

³⁶ *Ibidem.*

³⁷ *Ibidem.*

³⁸ *Ibidem.*

³⁹ *Ibidem.*

⁴⁰ Przemówienie premiera Donalda Tuska na temat działań rządu po katastrofie smoleńskiej wygłoszone w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej 19 stycznia 2011 r.

⁴¹ *Ibidem.*

⁴² *Ibidem.*

⁴³ *Ibidem.*

⁴⁴ *Ibidem.*

⁴⁵ *Ibidem.*

⁴⁶ *Ibidem.*

piej było postępować tak⁴⁷; „dla Polski lepiej znać **prawdę** i nie mieć wojny, niż nie znać **prawdy** i mieć wojnę⁴⁸; „sposób dochodzenia do **prawdy**”⁴⁹. Wskazywał również: „aby Polska wygrała **prawdę**, pokój i stabilizację”⁵⁰; „Służyły temu, aby skompletować **prawdę**”⁵¹; „mieliśmy świadomość, że ta **prawda** musi być niewygodna i dla Rosjan, i dla Polski”⁵². Warto podkreślić, że podczas jednego tylko przemówienia premiera na temat działań rządu po katastrofie smoleńskiej wygłoszonego w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej 19 stycznia 2011 r. wyraz „prawda” został wypowiedziany czterdzieści razy⁵³.

Słowo „prawda” nie zawsze wystarczy. W wypowiedziach Donalda Tuska jest ono dodatkowo wzmacniane innymi określeniami. „Prawda” może być: cała, pełna, bogatsza, pełniejsza, wygodna, niewygodna, kompletna i niekompletna; niekompletną jest przecież część „prawdy”. Premier chętnie sięga po te określenia: „zdokumentowania **całej prawdy** o katastrofie smoleńskiej”⁵⁴; „nie wszyscy byli zainteresowani **pełną prawdą** o katastrofie smoleńskiej”⁵⁵; „ta polska dokumentacja pokazuje **bogatszą, pełniejszą prawdę** o okolicznościach i przyczynach”⁵⁶; „my przed Polakami odpowiadamy za to, żeby była możliwie **pełna prawda**”⁵⁷; „zbliżenie nas do **pełnej prawdy** o katastrofie smoleńskiej”⁵⁸; „najtrudniejszym być może zadaniem dla Państwa Polskiego było

⁴⁷ *Ibidem.*

⁴⁸ *Ibidem.*

⁴⁹ *Ibidem.*

⁵⁰ *Ibidem.*

⁵¹ *Ibidem.*

⁵² *Ibidem.*

⁵³ Por. *ibidem.*

⁵⁴ *Ibidem.*

⁵⁵ *Ibidem.*

⁵⁶ *Ibidem.*

⁵⁷ *Ibidem.*

⁵⁸ *Ibidem.*

odrzućcie jakąkolwiek pokusę, że raport będzie **prawdą wygodną** dla kogoś"⁵⁹; „rząd polski zadbał o to, aby **prawda** była **kompletna** i widzimy dzisiaj, że jest **niewygodna**; nam nie wystarczy **część prawdy**”⁶⁰.

Powoływanie się na powszechność sądu to kolejny mechanizm stosowany w tekstach propagandowych i również używany przez premiera Donalda Tuska w jego wypowiedziach. Wiemy, że absolutna powszechność jakiegoś sądu jest raczej niemożliwa. Jeśli nawet mogłoby się tak zdarzyć, to, jak podkreśla Janina Frasz, nie oznacza to wówczas słuszności tego sądu, niemniej jednak w działalności propagandowej, perswazyjnej dobrze jest się powołać na opinie ogółu⁶¹. Taki chwyt ma dużą siłę oddziaływania, gdyż odbiorca zazwyczaj nie chce sprawdzać, dochodzić, czy tak jest w istocie, jak mówią; lepiej uznać to, co jest ogólnie uznane, nie wyróżniać się. W tym zabiegu pomocne są takie słowa, jak: „wszyscy”, „każdy”, „nikt”. Dlatego premier często powtarza: „**Wszyscy** wiemy, [...] że partnerzy, z jakimi pracowaliśmy, nie są partnerami łatwymi”⁶²; „wczoraj przeżywaliśmy **wszyscy** beatyfikację papieża Jana Pawła II”⁶³; „**Wszyscy** przeżywaliśmy ten tryumf miłości wczoraj i dzisiaj, **wszyscy**, nie tylko w Polsce, ale także na świecie, zastanawiamy się nad tym odwiecznym konfliktem dobra i zła”⁶⁴; „**Wszyscy** odczuliśmy ulgę, bo kiedy myśleliśmy o tych pięknych i tych ciemnych stronach naszego życia, to dzisiaj musimy powiedzieć, że jest to ulga dlatego, bo zatryumfowała sprawiedliwość”⁶⁵. Prezes Rady Ministrów podkreśla również, że: „**wszyscy** przeczuwamy, że tylko prawdziwe źródła siły, praw-

⁵⁹ *Ibidem*.

⁶⁰ *Ibidem*.

⁶¹ J. Frasz, *Język propagandy politycznej*, s. 102.

⁶² *Ibidem*.

⁶³ Oświadczenie premiera Donalda Tuska w sprawie śmierci Osamy bin Ladena wygłoszone w Kancelarii Premiera 2 maja 2011 r.

⁶⁴ *Ibidem*.

⁶⁵ *Ibidem*.

dziwe fundamenty, na których zbudowana została Europa, mogą nas ochronić przed złymi zdarzeniami"⁶⁶; „**Wszyscy** rozmawiamy dzisiaj głównie o kryzysie gospodarczym i finansowym"⁶⁷; „dzisiaj w Europie **każdy** będzie oglądał pojedyncze euro, pojedynczą złotówkę, koronę, funta pięć razy, zanim wyda"⁶⁸. Innym razem przekonuje, że: „**Nikt** nie ma prawa stchórzyć w obliczu katastrofy, a następnie badania jej przyczyn"⁶⁹; „**Nikt** nie miał prawa zawieść działania państwa polskiego i wprowadzić go w stan takiej permanentnej traumy politycznej po katastrofie"⁷⁰; „Nie ma dzisiaj w Polsce **nikogo**, kto mógłby z czystym sumieniem powiedzieć, że system był dobry od samego początku, ale też **nikt** z czystym sumieniem nie może powiedzieć, że w ostatnich jedenastu latach, wtedy, kiedy miał władzę, reagował skutecznie i szybko, tak aby ten system naprawić"⁷¹; „**nikt** z nas nie ma do końca czystego sumienia"⁷²; „**Nikt** do Kijowa nie powinien przyjeżdżać z własnymi dobrymi radami"⁷³; „**nikt** na tej sali nie kwestionuje sensu wol-

⁶⁶ Otwarcie Esplanady *Solidarność 1980* w Brukseli. Wystąpienie premiera Donalda Tuska 30 sierpnia 2011 r., <http://www.premier.gov.pl/files/download/4961.pdf>. [dostęp: 3 lutego 2012 r.].

⁶⁷ Przemówienie premiera Donalda Tuska podczas Konferencji Budżetowej w Brukseli 20 października.2011 r.

⁶⁸ *Ibidem*.

⁶⁹ Przemówienie premiera Donalda Tuska po publikacji raportu MAK na temat katastrofy smoleńskiej, wygłoszone w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów 13 stycznia 2011 r.

⁷⁰ Przemówienie premiera Donalda Tuska na temat działań rządu po katastrofie smoleńskiej wygłoszone w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej 19 stycznia 2011 r.

⁷¹ Przemówienie premiera Donalda Tuska podczas debaty na temat rządowych zmian w Otwartych Funduszach Emerytalnych, wygłoszone w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej 16 marca 2011 r.

⁷² *Ibidem*.

⁷³ Przemówienie premiera Donalda Tuska na V posiedzeniu Polsko-Ukraińskiego Komitetu do spraw Przygotowań i Przeprowadzenia Mis-

ności, praw człowieka, demokracji, wolności słowa, wyznania"⁷⁴; „Nie muszę **nikomu** na tej sali tłumaczyć"⁷⁵; „Dzisiaj **nikogo** nie trzeba przekonywać, że walka z kryzysem to musi być pokonanie tego pozornego paradoksu"⁷⁶.

W działalności propagandowej chętnie stosuje się także superlatywy w celu dowartościowania propagowanych treści. Liczba superlatywów przytoczonych w tekstach wypowiedzi premiera świadczy o tym, że zdaje on sobie z tego sprawę i dlatego chętnie je wykorzystuje: „dzisiaj z taką dumą mówimy, że Polska jest **największym** placem budowy w Europie i że ten czas jest czasem **największej** budowy w historii ostatnich kilkudziesięciu lat w Polsce"⁷⁷; „I także dla tych w Polsce, którzy dzisiaj **najgłośniej** krzyczą i **najbardziej** cechują politycznie całą tę sprawę"⁷⁸; „Dla Polski **najważniejsza** jest kompletna prawda, nawet jeśli będzie uwierała różnych polityków i różne instytucje"⁷⁹; „Jeśli chcemy, a chcemy wyjść ofensywnie **najodważniej** w Europie"⁸⁰; „Szcze-

trzystw Europy w Piłce Nożnej EURO 2012, które odbyło się w Kijowie 13 kwietnia 2011 r.

⁷⁴ Wystąpienie premiera Donalda Tuska w Parlamencie Europejskim z okazji objęcia przez Polskę przewodnictwa w Unii Europejskiej 6 lipca 2011 r.

⁷⁵ Przemówienie premiera Donalda Tuska podczas Konferencji Budżetowej w Brukseli 20 października 2011 r.

⁷⁶ *Ibidem*.

⁷⁷ Przemówienie premiera Donalda Tuska podczas symbolicznego zawieszenia wiechy na budowie Stadionu Narodowego 4 stycznia 2011 r., http://www.premier.gov.pl/premier/przemowienia/przemowienie_premiera_donalda_5885/ [dostęp: 2 lutego 2012 r.].

⁷⁸ Przemówienie premiera Donalda Tuska na temat działań rządu po katastrofie smoleńskiej wygłoszone w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej 19 stycznia 2011 r.

⁷⁹ *Ibidem*.

⁸⁰ Przemówienie premiera dotyczące polskiej edukacji wygłoszone podczas prezentacji raportu OECD na temat *Programu Międzynarodowej Oceny Umiejętności Uczniów* 10 lutego 2011 r., <http://www.premier.gov>.

gólnie dotyczy to pierwszego filara, który musi być tą – i z definicji jest – **najbezpieczniejszą** częścią systemu emerytalnego⁸¹. Innym razem Donald Tusk mówi, że: „Posługiwano się tutaj przykładem niektórych państw – przykład węgierski jest jakby **najbliższy** w czasie i przestrzeni⁸²; „Rzeczywiście, w czasie tego krótkiego objazdu miałem okazję zobaczyć te **najnowocześniejsze** instalacje, te z ostatniego programu inwestycyjnego, który uczynił Rafinerię Gdańską jedną z **najnowocześniejszych** nie w Polsce – w całej Europie⁸³; „My czasami przestajemy wierzyć, że to jest **najlepsze** miejsce na Ziemi, ale wszyscy poza Unią Europejską wiedzą, że to jest **najlepsze** miejsce na Ziemi⁸⁴; „Jej doświadczenie to przecież **najgłębsze** i **najbardziej** dramatyczne doświadczenie braku solidarności⁸⁵; „Wy jesteście od lat, od dziesiątek lat, a można powiedzieć, że od setek lat, największym darem dla polskośći⁸⁶. Prezes Rady Ministrów wskazuje również, że: „To nie jest pusty slogan ani czczy komplement, bo wszystkie dane dostępne nam, ale także innym europejskim rządów mówią, że jesteście **najprawdziwszym, najsolidniejszym** fundamentem gospodarki, zarówno naszej go-

pl/premier/przemowienia/przemowienie_premiera_dotyczac,6066/ [dostęp: 2 lutego 2012 r.].

⁸¹ Przemówienie premiera Donalda Tuska podczas debaty na temat rządowych zmian w Otwartych Funduszach Emerytalnych, wygłoszone w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej 16 marca 2011 r.

⁸² *Ibidem*.

⁸³ Przemówienie premiera Donalda Tuska wygłoszone w rafinerii Grupy LOTOS z okazji uroczystego zakończenia budowy instalacji w ramach Programu 10+ 28 marca 2011 r.

⁸⁴ Wystąpienie premiera Donalda Tuska w Parlamencie Europejskim z okazji objęcia przez Polskę przewodnictwa w Unii Europejskiej 6 lipca 2011 r.

⁸⁵ Otwarcie Esplanady *Solidarność 1980* w Brukseli. Wystąpienie premiera Donalda Tuska 30 sierpnia 2011 r.

⁸⁶ Przemówienie premiera Donalda Tuska w kościele św. Teresy w Wilnie na Litwie 4 września 2011 r., <http://www.premier.gov.pl/files/download/5059.pdf> [dostęp: 4 lutego 2012 r.].

spodarki narodowej, tej europejskiej, jak i tej w wymiarze globalnym⁸⁷; „Nie możemy ustąpić przed egoizmem tych **największych i najsilniejszych**, bo to nie oni są źródłem polskiego sukcesu, tylko ci, którzy tak rzadko pomocy potrzebują, ale muszą ją otrzymać wtedy, kiedy kryzys puka do naszych drzwi”⁸⁸; „Dla mnie rzeczą **najważniejszą** dzisiaj jest w Polsce, aby przez następne lata atmosfera dla polskiego biznesu, polskiej przedsiębiorczości była więcej niż sprzyjająca”⁸⁹; „Ponieważ nie deklaracje, nie slogany, ale te **najtrudniejsze** decyzje, bo decyzje o naszych pieniądzach, będą prawdziwym termometrem europejskości naszych zachowań”⁹⁰; „Coraz więcej ludzi chce mieć pewność, że te **najważniejsze** dla nich decyzje będą podejmowane z ich udziałem, a przynajmniej z udziałem demokratycznie wybranych przedstawicieli”⁹¹. Innym razem twierdzi, że: „warto integrować swoje wysiłki także w wymiarze finansowym, tego **najlepszym** dowodem jest moim zdaniem europejska polityka zagraniczna”⁹²; „okaże się, że duży budżet europejski mądrze zaprogramowany jest **najtańszym, najoszczędniejszym** sposobem wydawania pieniędzy z efektami **najbardziej** racjonalnymi i **najlepiej** skutkującymi także w przyszłości”⁹³; „Ta dyskusja jest trudna, ale jak **najbardziej** uzasadniona”⁹⁴; „Wy jesteście tutaj kluczowym ogniwem, wy i wam podobni uzdolnieni Polacy, którzy za chwilę uzyskają takie doświadczenia w tych **najlepszych, najnowocześniejszych** centrach nauki i myśli technicznej na świecie i przywieziecie tutaj tę wiedzę, swoją

⁸⁷ Przemówienie premiera Donalda Tuska na I Europejskim Kongresie Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Katowicach 6 października 2011 r.

⁸⁸ *Ibidem.*

⁸⁹ *Ibidem.*

⁹⁰ Przemówienie premiera Donalda Tuska podczas Konferencji Budżetowej w Brukseli 20 października 2011 r.

⁹¹ *Ibidem.*

⁹² *Ibidem.*

⁹³ *Ibidem.*

⁹⁴ *Ibidem.*

energię”⁹⁵. Premier przekonuje również, że: „nic wówczas nie powiadało, że jako dorośli ludzie będziemy stali w środku **najnowocześniejszego** szpitala w Europie – bo tak bez słowa przesady możemy o tym obiekcie powiedzieć”⁹⁶; „To jest jednostka publiczna w **najgłębszym** tego słowa znaczeniu, to jest **najlepszy** szpital dla wszystkich bez wyjątku”⁹⁷; „a dzisiaj wiemy, że będzie jedną z najlepszych, najnowocześniejszych uczelni, bo tutaj się też będą uczyli studenci, to będzie jedno z najlepszych i najnowocześniejszych centrów akademickich tego typu w Europie”⁹⁸.

Zbliżoną wartość perswazyjną mają przymiotniki podkreślające prawdziwość: „prawdziwy”, „rzeczywisty”, „autentyczny” i słowo „naprawdę”⁹⁹. One również występują w tekstach Donalda Tuska: „Czy zadaniem polskiego państwa po 10 kwietnia było, nie dbając o to jak **naprawdę** zadokumentujemy prawdę o katastrofie smoleńskiej”¹⁰⁰; „Ci [...] byliby być może bardzo rozczarowani tym, jak wygląda prawda, wyłaniająca się z dokumentacji na temat tego, co się zdarzyło **naprawdę** w Smoleńsku”¹⁰¹; „To jest **naprawdę** świetny moment”¹⁰²; „Ludzie władzy mają nieznośną potrzebę poszerzania pola władzy, a nie oddawania uprawnień,

⁹⁵ Przemówienie premiera podczas uroczystości wręczenia certyfikatów *TOP 500 Innovators* polskim naukowcom 4 października 2011 r., <http://www.premier.gov.pl/files/download/5454.pdf> [dostęp: 4 lutego 2012 r.].

⁹⁶ Przemówienie premiera Donalda Tuska po uroczystości zakończenia budowy Centrum Medycyny Inwazyjnej w Gdańsku 16 września 2011 r.

⁹⁷ *Ibidem*.

⁹⁸ *Ibidem*.

⁹⁹ J. Fras, *Język propagandy politycznej*, s. 103.

¹⁰⁰ Przemówienie premiera Donalda Tuska na temat działań rządu po katastrofie smoleńskiej wygłoszone w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej 19 stycznia 2011 r.

¹⁰¹ *Ibidem*.

¹⁰² Przemówienie premiera dotyczące polskiej edukacji wygłoszone podczas prezentacji raportu OECD na temat *Programu Międzynarodowej Oceny Umiejętności Uczniów* 10 lutego 2011 r.

środków, tym, którym to się tak **naprawdę** należy”¹⁰³; „ostatnie miesiące pokazały, że ludzie w Polsce **naprawdę** przejmują się poważnymi sprawami i potrafią przejmować się także w sposób merytoryczny”¹⁰⁴. W treściach wypowiedzi prezesa Rady Ministrów znajdują się również inne akcenty: „To jest **naprawdę** potrójny interes”¹⁰⁵; „Te obie instytucje będą przeznaczały już **naprawdę**, jak na polskie warunki, duże pieniądze”¹⁰⁶; „oni sami nam pokazują każdego dnia, że Europa to **naprawdę** najlepsze miejsce na Ziemi”¹⁰⁷; „żebyśmy wiedzieli, czego tak **naprawdę** bronimy”¹⁰⁸; „bo **naprawdę** wierzymy w Europę”¹⁰⁹. Premier w swoich słowach zapewnia: „bo to **naprawdę** w wielu miejscach jest już powodem do dumy”¹¹⁰; „nie dlatego, że to mój [...] serdeczny przyjaciel i kolega z jednej formacji politycznej – ale **naprawdę** poradził sobie znakomicie”¹¹¹; „będę spotykał się z Polakami i tłumaczył im, na co te pieniądze można wydać, ile tych

¹⁰³ Przemówienie premiera Donalda Tuska wygłoszone na uroczystym otwarciu Narodowego Centrum Nauki w Krakowie 4 marca 2011 r., http://www.premier.gov.pl/premier/przemowienia/przemowienie_premiera_donalda_6170/ [dostęp: 2 lutego 2012 r].

¹⁰⁴ Przemówienie premiera Donalda Tuska podczas debaty na temat rządowych zmian w Otwartych Funduszach Emerytalnych wygłoszone w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej 16 marca 2011 r.

¹⁰⁵ *Ibidem.*

¹⁰⁶ Przemówienie premiera Donalda Tuska na rozdaniu nagród Prezesa Rady Ministrów, które odbyło się w Centrum Nauki Kopernik 28 marca 2011 r.

¹⁰⁷ Wystąpienie premiera Donalda Tuska w Parlamencie Europejskim z okazji objęcia przez Polskę przewodnictwa w Unii Europejskiej 6 lipca 2011 r.

¹⁰⁸ *Ibidem.*

¹⁰⁹ *Ibidem.*

¹¹⁰ Przemówienie premiera Donalda Tuska po uroczystości zakończenia budowy Centrum Medycyny Inwazyjnej w Gdańsku 16 września 2011 r.

¹¹¹ *Ibidem.*

pieniędzy **naprawdę** jest do wzięcia”¹¹²; „Bo stawką tej dyskusji **naprawdę** jest przyszłość Unii Europejskiej”¹¹³. Nieco rzadziej stosowane są przez tego polityka słowa „na pewno”, „prawdziwy”, „rzeczywiście”: „**Na pewno** ważną sprawą dla nas jest to poczucie stabilności”¹¹⁴; „**na pewno** zwiększa także ryzyko tego systemu”¹¹⁵; „Kiedy zrozumieliśmy, że polska energetyka oparta w tak przygniatającym stopniu na węglu wymaga **prawdziwej** rewolucji”¹¹⁶; „Polska strona wykonała **rzeczywiście** duży wysiłek”¹¹⁷; „szczególnie pod adresem pani profesor Barbary Kudryckiej, odważnego ministra, o którym nie zawsze jest głośno, bo zajęta była przez te trzy [lata] **rzeczywiście** bardzo ciężką pracą”¹¹⁸; „To **rzeczywiście** półżartem o tym wspominał prowadzący nasze spotkanie dzisiaj, ale to **rzeczywiście** wielka odwaga”¹¹⁹; „bo trochę tak jest dzisiaj z listami w Polsce, że najpierw można przeczytać je w gazetach, a później dopiero list **rzeczywiście** dociera”¹²⁰; „bo to jest **rzeczywiście** imponujące”¹²¹.

¹¹² *Ibidem*.

¹¹³ Przemówienie premiera Donalda Tuska podczas Konferencji Budżetowej w Brukseli 20 października 2011 r.

¹¹⁴ Przemówienie premiera Donalda Tuska podczas debaty na temat rządowych zmian w Otwartych Funduszach Emerytalnych, wygłoszone w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej 16 marca 2011 r.

¹¹⁵ *Ibidem*.

¹¹⁶ Przemówienie premiera Donalda Tuska podczas konferencji poświęconej gazowi łupkowemu, wygłoszone w Centrum Nauki Kopernik 29 marca 2011 r.

¹¹⁷ Przemówienie premiera Donalda Tuska po publikacji raportu MAK na temat katastrofy smoleńskiej, wygłoszone w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów 13 stycznia 2011 r.

¹¹⁸ Przemówienie premiera Donalda Tuska wygłoszone na uroczystym otwarciu Narodowego Centrum Nauki w Krakowie 4 marca 2011 r.

¹¹⁹ *Ibidem*.

¹²⁰ Przemówienie premiera Donalda Tuska po uroczystości zakończenia budowy Centrum Medycyny Inwazyjnej w Gdańsku 16 września 2011 r.

¹²¹ *Ibidem*.

Kolejnym mechanizmem perswazyjnym znajdującym zastosowanie w języku Donalda Tuska są przenośnie i porównania. Metaforyczność jest ważną cechą języka ludzkiego, w tym też języka polityki. Elementem wyróżniającym język niektórych polityków jest właśnie mnogość metafor, tak jest chociażby w przypadku Lecha Wałęsy¹²². Jak pisze Janina Fras, ukazywanie polityki i jej głównych składników za pomocą stosunkowo dobrze znanych metafor sprawia, że odbiorcy, dla których działania polityczne jawią się często jako tajemnicze i niejasne, lepiej rozumieją istotę polityki – odnoszą ją bowiem do działań, które znają i w których sami uczestniczyli, na przykład do teatru, sportu, walki czy przyrody.

W tekstach przemówień Donalda Tuska również znajdziemy metafory. Nie są one może tak liczne, jak w wypowiedziach Lecha Wałęsy, ale i tu możemy wyróżnić kilka grup:

– „**chód**”: „kiedy **stawialiśmy pierwsze kroki** w tej drodze dobrego porozumienia”¹²³;

– „**przyroda**”: „nawet wtedy kiedy ta współpraca nie jest **usłana różami**”¹²⁴; „aby pieniądze rzeczywiście zaczęły trafiać możliwie **szerokim strumieniem**”¹²⁵; „**strumienie** pieniędzy, jakie płyną na polską wieś”¹²⁶; „umożliwiły przeprowadzenie Polski przez tę pierwszą **falę** kryzysu”¹²⁷; „żeby ten duży **stru-**

¹²² Zob. szerzej: J. Bralczyk, *O języku propagandy i polityki*, s. 264–266; *idem*, *O języku Wałęsy*, „Teksty Drugie” 1990, nr 4, s. 64–66; A. Łukasik-Turecka, *Wizerunek Wałęsy w świetle jego wypowiedzi*, Lublin 2000, s. 29–31.

¹²³ Przemówienie premiera Donalda Tuska po publikacji raportu MAK na temat katastrofy smoleńskiej, wygłoszone w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów 13 stycznia 2011 r.

¹²⁴ *Ibidem*.

¹²⁵ Przemówienie premiera Donalda Tuska wygłoszone na uroczystym otwarciu Narodowego Centrum Nauki w Krakowie 4 marca 2011 r.

¹²⁶ Przemówienie premiera Donalda Tuska po uroczystości zakończenia budowy Centrum Medycyny Inwazyjnej w Gdańsku 16 września 2011 r.

¹²⁷ Przemówienie premiera Donalda Tuska na I Europejskim Kongresie Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Katowicach 6 października 2011 r.

mień pieniędzy publicznych i także europejskich trafiał do tych, którzy są najlepsi, a niekoniecznie najwięksi"¹²⁸; „Jestem przekonany, że to będzie **pączkowało**"¹²⁹; „ta debata miała także dość ostry przebieg **w łonie** rządu"¹³⁰; „I każdy, kto sądzi, że Unia Europejska jest **zakorzeniona** na trwałe"¹³¹; „wokół nas ten **huragan** kryzysu"¹³²;

– „**teatr**”: „[...] **aktorzy** życia publicznego"¹³³; „**Debiutował w tej roli** i zaczynał marszałkowanie w niełatwej sytuacji"¹³⁴;

– „**narzędzia**”: „Dlatego **klucz** do naprawienia tego systemu leży w proporcji"¹³⁵; „stanie się **kluczem** do radykalnej zmiany politycznej"¹³⁶;

– „**sport/walka**”: „to jest rzeczywiście jakościowy **skok**"¹³⁷; „to są równe **reguły gry** dla każdego w obrocie gospodarczym"¹³⁸;

¹²⁸ *Ibidem*.

¹²⁹ Przemówienie premiera podczas uroczystości wręczenia certyfikatów *TOP 500 Innovators* polskim naukowcom 4 października 2011 r.

¹³⁰ Przemówienie premiera Donalda Tuska podczas debaty na temat rządowych zmian w Otwartych Funduszach Emerytalnych, wygłoszone w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej 16 marca 2011 r.

¹³¹ Premier Donald Tusk przedstawia w Sejmie informację w sprawie przyszości Unii Europejskiej 15 grudnia 2011 r.

¹³² Expose premiera Donalda Tuska 18 listopada 2011 r., <http://www.premier.gov.pl/files/download/5677.pdf> [dostęp: 5 lutego 2012 r.].

¹³³ *Ibidem*.

¹³⁴ Przemówienie premiera Donalda Tuska po uroczystości zakończenia budowy Centrum Medycyny Inwazyjnej w Gdańsku 16 września 2011 r.

¹³⁵ Przemówienie premiera Donalda Tuska podczas debaty na temat rządowych zmian w Otwartych Funduszach Emerytalnych, wygłoszone w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej 16 marca 2011 r.

¹³⁶ Przemówienie premiera Donalda Tuska na temat działań rządu po katastrofie smoleńskiej wygłoszone w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej 19 stycznia 2011 r.

¹³⁷ Przemówienie premiera Donalda Tuska na rozdaniu nagród Prezesa Rady Ministrów, które odbyło się w Centrum Nauki Kopernik 28 marca 2011 r.

¹³⁸ Wystąpienie premiera Donalda Tuska w Parlamencie Europejskim z okazji objęcia przez Polskę przewodnictwa w Unii Europejskiej 6 lipca 2011 r.

„**wygrać** prawdę i równocześnie **wygrać** pokój, **wygrać** to, co dla Polski tak bezcenne”¹³⁹; „będziemy się **bili** o te 300 miliardów”¹⁴⁰; „kto się czuje spokojny, ten **przegrywa**, więc trzeba **walczyć**”¹⁴¹; „idziemy **łeb w łeb**”¹⁴²; „Polscy przedsiębiorcy, szczególnie ci mali i średni, stanowiąc **tarczę** przed zagrożeniami doby współczesnej, muszą także liczyć na wsparcie ze strony państwa”¹⁴³;

– **pożywienie**: „każdy chciałby wyrwać dla siebie ten **kawałek** kurczącego się **tortu**”¹⁴⁴.

* * *

Podczas jednej z wielu konferencji prasowych Donald Tusk powiedział: „Jak zauważyliście Państwo, nie staramy się uprawiać jakiejś tandetnej propagandy”¹⁴⁵. I tu należy zgodzić się z premierem. W tym przypadku rzeczywiście nie można mówić o tandecie. Zastosowanie środków dyskretnych, nierzucających się w oczy nie drażni słuchacza, jak było chociażby w przypadku używania nowomowy. Poznanie mechanizmów perswazji i środków językowych, zwłaszcza kiedy są stosowane w sposób dyskretny, pozwala jednak na pewien komfort, dystans, pewną niezależność, wreszcie większą świadomość tego, jakie treści i w jakim celu są nam przekazywane.

¹³⁹ Przemówienie premiera Donalda Tuska na temat działań rządu po katastrofie smoleńskiej wygłoszone w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej 19 stycznia 2011 r.

¹⁴⁰ Przemówienie premiera Donalda Tuska po uroczystości zakończenia budowy Centrum Medycyny Inwazyjnej w Gdańsku 16 września 2011 r.

¹⁴¹ *Ibidem*.

¹⁴² *Ibidem*.

¹⁴³ Przemówienie premiera Donalda Tuska na I Europejskim Kongresie Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Katowicach 6 października 2011 r.

¹⁴⁴ *Ibidem*.

¹⁴⁵ Konferencja prasowa premiera Donalda Tuska po uroczystości zakończenia budowy Centrum Medycyny Inwazyjnej w Gdańsku 16 września 2011 r., <http://www.premier.gov.pl/files/download/5169.pdf> [dostęp: 4 lutego 2012 r.].

ABSTRAKT

Analiza wypowiedzi premiera Donalda Tuska ma na celu ukazanie mechanizmów perswazji i środków językowych stosowanych w tekstach tego polityka wygłoszonych w 2011 r. – okresie specyficznym ze względu na parlamentarną kampanię wyborczą. Autorka na podstawie analizowanych tekstów omawia takie mechanizmy perswazji, jak: dobór słownictwa w celach perswazyjnych, powoływanie się na powszechność sądu czy stosowanie przenośni i porównań w wypowiedziach polityka. Ponadto ukazuje środki językowe wykorzystywane w tekstach Donalda Tuska, takie jak superlatywy czy przymiotniki podkreślające prawdziwość wygłaszanych tez. Omawiane mechanizmy i środki językowe zostały bogato zilustrowane przykładami fragmentów wypowiedzi prezesa Rady Ministrów.